

Årskonferansen i De nasjonale forskningsetiske komiteene 2024

Tid: 19. mars, klokken 10:00-17:00

Sted: Nasjonalmuseet

Program

10:00-10:20: Velkommen og nytt fra FEK ved **Helene Ingjerd**, direktør i FEK

Kunstig intelligens

Utviklingen av kunstig intelligens (KI) går raskt, og regjeringen satser stort på forskning på KI og digital teknologi. KI omfatter mange ulike teknologier. KI-forskningen påvirker samfunnet, og KI påvirker også forskningen. Forskning på, og utvikling av, KI skaper nye muligheter, men også utfordringer og usikkerhet om hvordan teknologien påvirker samfunn og natur. KI kan gi nyttige verktøy for forskningen, samtidig som det oppstår spørsmål om mulige forskningsetiske utfordringer. De forskningsetiske spørsmålene kan sorteres i tre grupper: For det første kan KI gi muligheter og utfordringer knyttet til interne normer i forskerfellesskapet, som kvalitet og pålitelighet, medforfatterskap og kollegialitet. For det andre reiser KI spørsmål knyttet til beskyttelse av personers integritet og menneskeverd. For det tredje er det usikkert hvordan KI påvirker samfunn og natur, noe som også reiser spørsmål om hva forskere kan og bør gjøre og hvilket ansvar de har for de eventuelle konsekvensene bruken av KI får.

10:20-10:40: Forskningsetiske muligheter og utfordringer fra et forskerperspektiv, **Ishita Barua**, lege og forsker på KI

10:40-11:00: Forskningsetiske dimensjoner, **Hallvard Fossheim**, professor ved UiB og leder i NENT

11:00-11:20: Rettslige rammer for KI-forskning, **Hanne Pernille Gulbrandsen**, advokat i Deloitte og medlem i NENT

11:20-12:00: Spørsmål og diskusjon

12:00-13:00: Lunsj

13:00-13:30: Korte innledninger ved komitélederne

13:30-14:30: Diskusjon i grupper med oppsummering i plenum

1. *Hvilke forskningsetiske spørsmål ved KI-forskning er særlig viktige å løfte?*

2. *Hvordan bør vi i FEK i fellesskap jobbe med disse spørsmålene i 2024?*

14:30-15:00: Pause

Urfolk og nasjonale minoriteter

Urfolk og nasjonale minoriteter er satt på agendaen med [Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport](#) om fornorskingspolitikk og urett overfor samer, kvener og norskfinner. Rapporten tematiserer også forskningens rolle i fornorskingsprosessen. Historisk sett har det blitt gjort grov urett mot urbefolkning og nasjonale minoriteter i forskningens navn i Norge, f.eks. ved skallemålinger og innsamling av skelettmateriale fra samiske gravplasser. Internasjonalt er forskningsetiske spørsmål knyttet til urfolk og nasjonale minoriteter løftet frem i land som Sør-Afrika, Australia og New Zealand, som har utviklet egne retningslinjer for forskning som involverer

urfolk. Den sjuende verdenskonferansen for forskningsintegritet i 2023 resulterte i [The Cape Town Statement](#). Det pågår også en bred debatt om forskningsetisk databehandling med utgangspunkt i prinsippene FAIR og CARE. Overordnet oppstår spørsmålet om urfolk har behov for en egen forskningsetikk, gitt samers stilling som urfolk med særskilte rettigheter til bevaring og utvikling av egen kultur. Mer spesifikke forskningsetiske spørsmål som oppstår, inkluderer: Hva slags type samtykke bør kreves for forskning med urfolk og nasjonale minoriteter? Hvordan ivareta både rett til selvbestemmelse og forskningens uavhengighet? Hvordan sikre åpen og rettferdig deling og bruk av forskningsdata og andre kilder?

15:00-15:20: Om Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport med fokus på forskningens rolle: **Anne Julie Semb**, professor ved UiO og medlem i kommisjonen

15:20-15:40: Forskningsetiske spørsmål ved forskning med urfolk og nasjonale minoriteter, **Kirsti Strøm Bull**, professor ved UiO

15:40-16:00: **Ann Ragnhild Broderstad**, forsker ved Senter for samisk helseforskning, UiT og leder for SAMINOR

16:00-17:00: Diskusjon i grupper med oppsummering i plenum

1. *Hvilke forskningsetiske spørsmål knyttet til urfolk og nasjonale minoriteter er særlig viktige å løfte?*
2. *Hvordan bør vi i FEK i fellesskap jobbe med disse spørsmålene i 2024?*

17:00: Avslutning ved Helene Ingjerd